

AVUI FA CENT ANYS DE LA MORT DE L'ESCRITOR FRANCÈS

Montenegro. Sabem que va ser a Nàpols, durant un d'aquests creuers, on va conèixer l'arxiduc d'Àustria, Lluís Salvador. També se sap que s'Arxiduc (com l'anomenen encara a Mallorca) li va regalar a Verne un exemplar de la seva obra *Die Balearen* (que l'escriptor de Nantes va fer servir per ambientar en part a Formentera i a Palma l'*Héctor Servadac* i el *Clovis Dardentor*). Aquesta trobada a Nàpols, amb tot un arxiduc d'Àustria, no s'ha de descartar que inspirés a Verne l'episodi napolità d'*El castell dels Carpats*, el moment en què el jove comte Franz de Telek coneix Stilla i el repulsiu baró Rodolf de Gorz, al teatre de l'òpera de la ciutat. ¿Qui més bé que aquest aventurer i heterodox arxiduc centreeuropeu, que voltava dalt d'un ruc, que recollia cançons, dibuixava i tocava el llaüt per Eivissa i Formentera, podia inspirar a Verne el romàntic comte de Telek en viatge iniciàtic per Itàlia?

UNS HEROIS IDEALISTES

Molts dels herois vernians són idealistes que lluiten per causes impossibles i pobles oprimits: indis, escocesos, bàltics, quebequesos, irlandesos, esclaus negres..., a la novel·la que ara comentem no podia ser de cap altra manera: Verne es posa de la banda dels romanesos de Transsilvània sotmesos a Hongria, però, curiosament, cau en el menyspreu cap als jueus (recordem que en el cas Dreyfus Verne es va posicionar clarament amb els antisemites, tot i que va canviar d'opinió cap al final de la seva vida). A *El castell dels Carpats*, parlant de l'hostaler de Werst, Jonàs, el narrador diu: "Per desgràcia aquell excel·lent Jonàs era una excepció. Els seus coreligionaris

en el culte, confreres en la professió -car tots són hostalers o adroguers- practiquen l'ofici de prestadors amb una rigidesa inquietant per al futur del vilatà romanès. A poc a poc passaran la terra de les mans del país a les mans estrangeres. Si no se'ls tornen els préstecs els jueus es convertiran en propietaris dels bells conreus hipotecats al seu profit, i si la terra promesa ja no és Judea, potser algun dia, en el futur, figurarà sobre els mapes de la geografia transsilvana".

Però tornem a la columna de fum que veu el pastor Frik, i a la ullera de llarga vista que li ofereix, precisament, un firandant jueu. Tornem a la inquietud que es desferma entre els habitants -ingenus i supersticiosos, però també còmics i entranyables- de la tranquil·la vila de Werst, davant l'evidència que significa

acostar-se al castell i al seu misteri. És aquí on comença el gran espectacle al més pur estil francès, un veritable *son et lumière au chateau*, gràcies als in-

DIBUIX DE 'LA VOLTA AL MÓN EN 80 DIES'

vents d'Orfanik, que s'inspiren en el *fantascope* de Robertson i el *phonographe* d'Edisson, però, alerta els lectors que sempre han cregut que Verne era un visionari: a la novel·la es parla d'un invent que segons el narrador ja funcionava en aquells temps, finals del segle XIX, i que permetia a dues persones, separades per moltes milles, de veure's les cares gràcies a uns miralls connectats per un fil; ell l'anomena *telephote*, aquest mòbil d'última generació! (curiosament la versió catalana obvia el detall de la imatge, que en l'edició original francesa és destacat amb una nota a peu de pàgina del mateix autor, cosa que contribueix a fer-ho tot plegat una mica més xocant).

Però anem encara més enre que la columna de fum i la trobada del pastor Frik amb el quincallaire jueu. Anem al principi del principi, a la prime-

ra plana del llibre, allà on Verne resumeix la seva visió de la versemblança, allà on escriu: "Aquesta no és una història fantàstica, no és una història novel·lesca. Cal dir, també, que no és una història certa perquè és inversemblant? No, això seria un error. Vivim uns temps on pot passar tot -gairebé podríem dir que ja ha passat tot-. I si la nostra narració no és versemblant avui, ho pot ser demà gràcies als recursos científics que són el destí del futur, i llavors ningú no gosaria posar-la entre les llegendes. Per altra banda ja no sorgeixen llegendes a finals d'aquest pràctic segle XIX".

Nosaltres, situats de ple al segle XXI, continuem reivindicant Verne, que tant ens ha fet somiar, que tantes vocacions científiques, literàries i viatgeres ha despertat, tot i que l'acadèmia i la crítica continuaran arrufant el nas, argumentant qualsevol cosa, sobretot falta d'estil. Però va ser justament l'estil l'única ambició de Verne en literatura o almenys això va escriure en una carta al seu editor J. Hetzel, que segurament el va plànyer perquè ningú està content amb el que té. El bon nas de Hetzel va fer que s'adonés de seguida del filó que era aquest primparat equilibri entre descripció realista, diàleg fresc, intriga, coneixement científic, tècnica-ficció i aventura, que li presentava Verne ja en el primer manuscrit.

FAMOSOS EDICIONS DE CULTE

L'editor del número 18 de la rue Jacob va fer dissenyar, per a la flamant col·lecció dels *Voyages Extraordinaires de Jules Verne* aquelles famoses tapes vermelles, daurades i blavoses que de seguida van conèixer l'èxit i amb el temps s'han acabat convertint en objectes de culte per a lectors o simples fetitxistes (avui dia es pot arribar a pagar un miler d'euros per un llibre qualsevol d'aquesta col·lecció, només que estigui ben conservat, per exemple el que aplegava en un mateix volum, *El castell dels Carpats* i la narració curta *Un drame au Mexique*). Nosaltres, que no tenim cap edició prínceps d'aquest ni de cap altre Verne, podem retornar al prestatge el mateix volum, en edició facsimil i molt més econòmic, fet a la casa Belle-rive de Ginebra; o el força més manejable i assequible número u de *L'Esparver*, amb aquelles il·lustracions de Marcel Bèrgés, que tan bé subratllen el vessant còmic que té el text. I esperar que els nostres fills se n'enamorin un dia o que nosaltres mateixos ens donem, per tercera vegada a la vida, el gust de llegir-lo sense cap mena de complex.

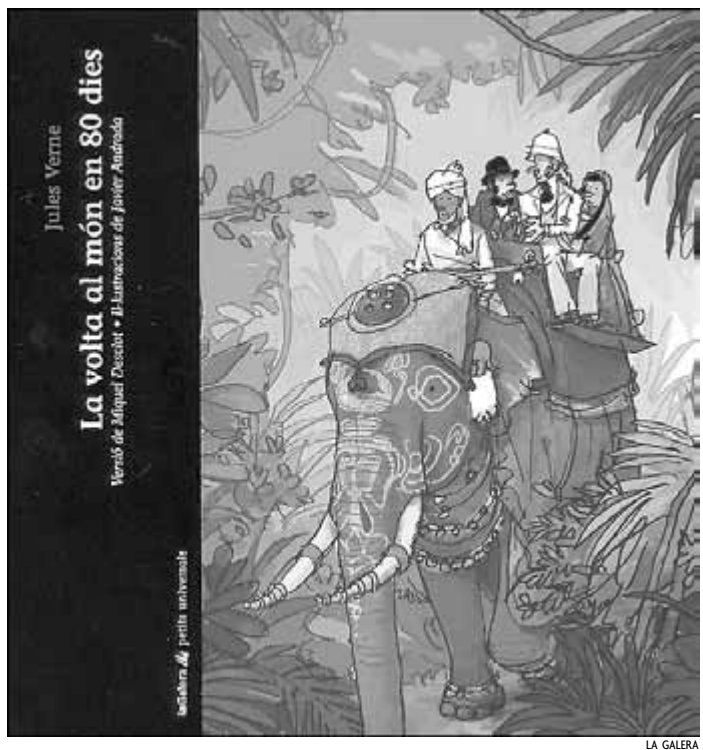

UNA DE LES IL·LUSTRACIONS DE JAVIER ANDRADA

aquest fum de la presència humana o sobrenatural al ruïnós castell dels Carpats. Més endavant no n'hi haurà prou amb un allargavistes i caldrà

En el centenari de la mort de Jules Verne

► Per commemorar els cent anys de la mort del genial escriptor francès Jules Verne moltes editorials de tot el món s'han afanyat a reeditar, traduir o versionar alguna de les obres de l'autor. La Galera ens presenta una edició en format per a nens d'un dels clàssics més clàssics: *La volta al món en 80 dies*, en versió de Miquel Desclot i amb il·lustracions de Javier Andrada. Un emocionant viatge contra rellotge a través de paisatges i cultures diverses i amb final sorpresa.

EL QUIOSC

PEPO TAMARIT

Llengua Nacional. Número 50. ASSOCIACIÓ LLENGUA NACIONAL. Barcelona, primer trimestre, 2005.

Aquesta magnífica revista trimestral dedicada a la llengua catalana arriba als primers 50 números amb els seus continguts habituals que repassen conceptes de lèxic, sintaxi, sociolingüística i articles monogràfics.

Ciutat. Número 12. RCAAJMT. Terrassa, hivern, 2005.

La revista cultural d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals de Terrassa dedica bona part de l'últim número a repassar la trajectòria personal i artística de l'industrial, polític i escriptor terrassenc Pere Salom i Morera (Terrassa, 1884 - Palma, 1950).

Marc de Conferències. Núm.23. ESTRUCTURES DE COMUNICACIÓ. Barcelona, hivern, 2005.

El dossier està dedicat a *El paper dels exèrcits al segle XXI*, amb articles de Javi Solana, Narcís Serra, Carles Campuzano i Àlex Masllorrens. Altres col·laboradors d'aquest número són Vicenç Altaïó, Joan Pons i Enric Larreula.